

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1279771/1

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים
לפני כבוד הדיינים:
הרב יעקב זמיר

המערערת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד רחל ממון)

נגד

המשיב: פלוני

הנדון: הקדמת גירושין לדיון בכתובה – באלו תנאים?
חיוב אישי של בא כוח בהוצאות – אימתי?

החלטה

לפנינו ערעור אחד שהוא שלושה.

המערערת מערערת על פסק דינו של בית הדין הרבני האזורי חיפה שחייב אותה בגירושין וזאת לדבריה על אף רצונה בשלום בית וטרם שיכריע בתביעתה לשלום בית.

עוד היא מערערת על הקביעה כי הגירושין ייעשו טרם דיון בשאלת חיובו של המשיב בכתובתה, שאלה שבית הדין קבע כי תידון רק לאחר הגירושין ורק לאחר סיום ההליכים הרכשיים שבין הצדדים, ככל שישנם כאלה.

ולסיום היא מערערת, ובעניין זה למעשה המערערת האמיתית היא באת כוחה של מערערת דנא, שמעמדה בעניין זה אינו אלא פורמלי, על החלטת בית הדין שחייב את באת כוח המערערת אישית בהוצאות משפט תוך אמירה כי הבקשה שהגישה לבית הדין היא בבחינת שיבוש הליכי משפט.

לפנינו גם תשובת המשיב לערעור, תשובה שעוסקת בעיקר בשאלת הגירושין ושלא במפתיע אינה עוסקת בשאלת חיוב ההוצאות שנפסקו לטובת אוצר המדינה ומעמדו של המשיב בנוגע להן גם הוא אינו אלא פורמלי.

החלטה

לאחר עיון בערעור, בתשובה ובחומר שבתיק בית דין קמא אני קובע כי יש להבחין בין שלושת חלקי האמורים של הערעור, כדלהלן:

הערעור בנוגע לחיוב בהוצאות משפט דינו להתקבל מייד ואף ללא דיון במעמד הצדדים;

הערעור על ההחלטה להקדים את הגירושין לדיון בכתובה מצדיק דיון, סיכוויי הלכאוריים אינם גרועים כלל, ובהתחשב בכך יש לקבוע מועד לדון בו ללא שיותנה דיון זה בהפקדת ערובה להוצאות המשפט;

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הערעור בנוגע לפסיקת חיוב הגירושין עצמו, לעומת זאת – אף שאין מקום לדחותו על הסף, שכן נוכח היותם של גירושין מעשה בלתי־הפיך נדיר מאוד לקבוע כי אין לאפשר ערעור על פסיקתם, מכל מקום נוכח סיכויי הנראים לכאורה קלושים ומכאן האפשרות שיתברר כי דינו כערעור סרק – נכון להתנות את הדיון בו בהפקדת ערובה להוצאות המשפט שייפסקו אם אכן נמצא כי ערעור סרק הוא.

בקביעת שיעורה של הערובה מכל מקום יש להתחשב באמור לעיל כי דיון בעניינם של הצדדים יתקיים בין כך ובין כך ותוספת עניין לדיון לכאורה אינה צפויה להוסיף רבות להוצאות, כן יש להתחשב בייצוגו של המשיב את עצמו – נתון שגם לו משמעות בנוגע לשאלת ההוצאות. לפיכך תיקבע ערובה ברף הנמוך.

נימוקים

נמק את האמור לעיל, ואף שלעיל פתחנו מחלקו האחרון – בהיבט המהותי – של הערעור מתוך הקדמת הערעור המתקבל לפני זה שיידון בוודאי ואת שניהם לזה שיידון רק בכפוף להפקדת ערובה, נשוב עתה לסדרם המקורי של הדברים כשעיקרו של ערעור תחילה:

הערעור על פסיקת הגירושין

למקרא הטיעונים שבכתב הערעור עולה תהייה על היחס בין כותרתו והסעד המבוקש בו לבין טיעוני המערער, לולי הכותרת ואזכורו של הסעד היה אפשר להניח שמדובר בתביעת גירושין או בערעור על אי־קבלתה של תביעה כזו, ולא להפך. כתב הערעור מלא וגדוש על כל גדותיו בהאשמות קשות כלפי המשיב ובטענות נגדו מן הגורן ומן היקב. קשה שלא להבין למקרא טענות אלה את עמדתו של בית דין קמא שסבר כי מתוך הדברים עולה כי המערער אינה רוצה באמת ובתמים בשלום בית עם המשיב, כי מאסה בו – ואולי בצדק – וכי בין כך ובין כך, אף אם נתעקש להאמין לכנות רצונה בלשום בית, סיכויי של שלום בית להיכון בין הצדדים קלושים באורח קיצוני.

נעיר בהקשר זה גם כי לטענה על פסיקת הגירושין טרם פסיקה בתביעת שלום הבית – אין מקום. פסיקה בתביעת גירושין היא הכרעה גם בתביעת שלום הבית, וכן להפך, קבלת תביעה זו משמעה דחיית של חברתה, "ישבה זו וחרכה זו – תאמין". אין כל נפקות לעניין זה בשאלה אם דבר זה, המובן מאליו, גם נכתב במפורש בהחלטה או אם תויקה פורמלית גם בתיק שלום הבית. המהות היא העיקר ולא הפרוצדורה, ומה גם שאף במישור הפרוצדורלי אין כל הוראה בחוק או בתקנות המחייבת להקדים ולהכריע בתביעת שלום הבית.

המערער מבקשת לשכנע את בית הדין כי למרות האמור בכתב ערעורה בגנותם של המשיב ושל התנהלותו כלפיה חפצה היא באמת ובתמים בשלום בית עימו, עוד היא מבקשת לשכנענו כי טענותיו שלו נגדה – אין בהן ממש, ועל הכול כי למרות טענותיה שלה מן העבר האחד וטענותיו שלו מן העבר האחר יש סיכוי שאכן ייכון שלום בית ביניהם וכי שמא פסיקת הכתובה היא שתביא לכך, שכן היא שתגרום למשיב להסיק כי טובתו שלו היא שלא להתגרש ולשלם את הכתובה וממסקנה זו יגזור גם את המסקנה בנוגע לצורך לשנות את דרכיו וליישר את אורחותיו כדי שאכן יוכל לשרוד שלום בין הצדדים.

שמחים היינו, ואין ספק כי גם בית הדין האזורי שמח היה, לו יכולנו להניח שכך הם פני הדברים. אבל בראיה מפוקחת וממבט שממרומי ניסיונו בן עשרות השנים בתיקי שלום בית

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

וגירושין, רשאים אנו לומר כבר עתה כי הסיכוי שאכן כך יהיה קלוש, ואם רוצה המערערות לשכנענו כי סיכוי אפסי זה יתממש – אומנם לא נחסום אותה מלנסות זאת, אבל נוכח הנטל הכבד שיהיה עליה להרים ונוכח הערכתנו הראשונית נדרוש הפקדת ערובה להוצאות המשפט שתיפסקנה אם נמצא כי בנקודה זו היה הערעור ערעור סרק.

נוסיף גם בנוגע לאפשרות שיתברר לבסוף שאומנם אין סיכוי לשלום בית אבל האשם רובץ כולו לפתחו של המשיב ונאמר: מסקנה כזו לא יהיה בה כדי לדחות את תביעת הגירושין, ובייחוד נוכח השתייכותם של הצדדים לעדות שלא קיבלו עליהן את חרמו של רבנו גרשום ושלגביהן ודאי שיש מקום להורות שאין למנוע גירושין שעה שאין סיכוי לשלום בית. אכן מסקנה זו תגזור – אולי – הגירושין יכולים להתאפשר, בניגוד לרצון המערערות, רק בכפוף לתשלום כתובה ותוספת כתובה (ולו היה מדובר בכתובה מועטת – אולי אף פיצוי גירושין). ברם זה כבר עניינו של החלק הבא של דברינו ושל הערעור.

הערעור על הקדמת הגירושין לדיון בכתובה

כאמור, בנוגע לשאלת סדרם של דברים – גירושין תחילה או הכרעת עניין הכתובה (ואולי גם פירעונה בפועל) – שונים הם פני הדברים.

מעיקר הדין ההכרעה בכתובה ואף פירעונה – מועדם עם פסיקת הגירושין ויישומם, בהתאמה. כך משום שחיוב הכתובה הוא תוצר של הגירושין, משום שמטרתה היא ההרתעה מגירושין שאינם הכרחיים ומשום שגירושין ללא פירעון הכתובה – אם יש בה חיוב – יוצרים עול כלפי האישה, ואף אם לבסוף תיפרע – בינתיים נאנקת היא תחת עול כלכלי הנוצר עם הגירושין וללא פיצוי, בניגוד לתקנת הכתובה, ולא פחות מכך הם עוון מצד הבעל, שאילולי גירש לא היה מחויב בכתובה ומשגירש והתחייב בה הרי הוא אם אינו פורע בבחינת "לווה רשע ולא ישלם".

יש אומנם שהותר לבעל לגרש ללא שיפרע את הכתובה מייד, אם משום שאין לו יכולת לפורעה – וכאן עדיין אין צידוק שלא לדון בה לפחות ושלא לקבוע לפחות מנגנון של תשלום חלקי, ירידה לנכסים או תשלום לשיעורין, אם משום שחייב הוא לגרש ואם משום שבית הדין חושש למכשול אם לא יוסדר הגט בהקדם.

אלה מכל מקום היוצאים מן הכלל, לא הכלל.

האריכו למעניתם בעניין זה לא מכבר חברינו לבית הדין הגדול בפסקי דין שפורסמו, לא נאריך בהם עתה – "תורה מונחת בקרן זווית, כל הרוצה ליטול יבוא וייטול" ואף יעשה את הדברים הנכוחים עטרה לראשו: כך בפסק הדין בתיק 1149772/9, כך בתיק 1153437/10.

ראה גם בסקירה המקיפה שבפסק דינו של בית הדין הרבני האזורי תל אביב בתיק 905329/1 שבו אומנם הוכרע להקדים את הגירושין, אך מן היוצא מן הכלל למד אתה על הכלל ומכלל הן דהתם ונימוקיו אתה שומע לאו בהעדרם.

ומעבר לשאלת הדיון לפני או אחרי הגירושין ראה עוד בדעות השונות בפסק הדין בתיק 1129398/1 לעניין גביית הכתובה – ולא רק פסיקתה – טרם ההכרעה בענייני הרכוש הנידונים בערכאה אחרת, והמעייין שם בעינא פקיא יראה שאף דעת הרוב שסברה התם כי יש לדחות את הגבייה לא אמרה כך אלא כשהיה ידוע שאכן קיימים הליכים רכושיים שיש מקום של ממש לשער כי בסיומם תגבה האישה מממונו של הבעל מעבר למה שזכאית היא לו מדין תורה,

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

וכשבנוסף לכך היו כמה עיקולי ופישורי התם בעצם החיוב בכתובה, ולא כשהחיוב ברור או כששאלה זו טרם נידונה וייתכן שיימצא לכשתידון שהחיוב אכן ברור הוא.

ייתכן אומנם שלאחר דיון נשתכנע כי אכן גם בעניין שלפנינו עתה יש להורות על גירושין עוד קודם לדיון בכתובה, אך עתה נראה כי גם הסיכויים כי נורה אחרת, לפחות לפי המצוי לפנינו עתה, אינם מבוטלים, שכן לכאורה מצאנו בפסיקתו של בית דין קמא מספיקים לסטייה מעיקר הדין: לא חשש למכשול; לא חיוב או מצווה לגרש הנשענים לא רק על עצם רצונו של הבעל וחוסר הסיכוי, אולי באשמתו שלו, לשלום בית, שיש בהם כדי להצדיק קביעה בדבר זירוז הגירושין; אף לא ביסוס של הקביעה בדבר אייכולתו לפרוע את הכתובה, והאמירה כי בהעדר יכולת לפרוע יש להתיר גירושין תחילה – לא זו בלבד שלא בכל מצב נכונה היא ולא לכל הדעות (ועיין באריכות בפסקי הדין הנ"ל) אלא שעל כל פנים ודאי שמצריכה היא את בירור העובדה בדבר חוסר היכולת וצריכה היא גם בירור נוסף אם חוסר היכולת מוחלט הוא או שלפחות את המקצת יוכל לפרוע או שפריסת תשלומים מסוימת וכו'.

כל האמור מצריך אפוא דיון לגופו של עניין בערעורה של המערערת.

החיוב בהוצאות

את הערעור על החיוב בהוצאות יש לקבל כבר עתה.

כאמור, המשיב לא השיב לעניין זה ולכאורה לא התנגד לביטולו של החיוב. אין בכך די כדי לקבל את עמדת המערערת באורח 'אוטומטי', חוסר האינטרס של המשיב בעניין אינו טעם כדי לקבוע שטעה בית דין קמא בפסק דינו. אולם יש בכך כדי לאפשר לנו להכריע ללא דיון במעמד הצדדים ועל בסיס בחינת החומר שבתיק וטענת המערערת לבדן.

לאחר העיון דיינו לומר קצרות:

חיובו האישי של עורך דין המייצג לקוח בהוצאות משפט הוא צעד שיש לנוקטו במשורה בלבד ובמקרי קיצון, בעיקר כשהתנהלותו – ודוק: ההתנהלות, לא העמדות, הטענות והבקשות – חורגת באורח ניכר וכולט מהמצופה ממנו ופוגעת בהליך התקין.

הבקשה שבגינה חויבה באת כוח המערערת בהוצאות הייתה אולי בקשה מופרכת לדעת בית דין קמא, אך קביעה כזו מצדיקה לכל היותר חיוב הוצאות שיושת על המערערת עצמה, שכן באת כוחה חייבת לפעול בהתאם לאינטרס של מרשתה, כפי שהיא מבינה אותו, והיא שליחתה גם להגשת בקשות מופרכות ככל שמרשתה מבקשת שתעשה זאת, וקל וחומר אם לדעתה היא אין זו בהכרח בקשה מופרכת. שלילתה של הבקשה לגופה אינה עילה ל'עונש', הוצאות משפט אם נגרמו בשל הטיפול בה – והוצאות משפט לטובת אוצר המדינה פירושו תשלום בעבור הזמן השיפוטי שהוא משאב ציבורי יקר ומוגבל, לא עונש – צריכות להיות מושטות, אם בכלל, על בעל הדין עצמו ולא על בא כוחו.

נציין גם כי ביקורתו של בית הדין על עיסוקה של הבקשה בהחלטה שכבר חלוטה היא – גם היא אינה ברורה דיה, מהותה של הבקשה המדוברת לפי עניינה היא לכאורה בקשה לעיון מחדש וסתירת הדין בנוגע לקביעות שבאותה החלטה, ובקשה זו מותרת לפי תקנות הדיון גם כלפי החלטה חלוטה. אפשר כמובן לדחותה לגופה, אך היותה נוגעת לבקשה חלוטה אינו טעם מספיק לחיוב בהוצאות – אף בנוגע לבעל הדין עצמו ולא כל שכן בנוגע לבא כוחו – אלא אם יקבע בית הדין וינמק כי היה בבקשה לגופה משום הטרחת בית הדין ובזבוז זמנו השיפוטי לריק.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בבקשת סרק חסרת תוכן ושחוסר סיכוייה היה אמור להיות נהיר למבקש מראש, וכולי האי ואולי.

על אחת כמה וכמה שאין מקום להתבטאות כלפי באת כוח המערערת כי בבקשתה זו שיבשה או ניסתה לשבש הליכי משפט. שיבוש הליכי משפט הוא מונח המציין מעשה פלילי שנועד להטות את הדין ולא הגשת בקשה – ותהא זו בקשה שאינה מוצדקת, מופרכת או אף טיפשית ככל שתהא.

גם בעניין זה נבקש שלא להאריך יתר על המידה ונפנה לדברים שנכתבו לא מכבר בפסקי דין אחרים של בית דין זה, פסק דינו של המותב שבראשות החתום מטה בתיק 1267221/1 ופסק דינו של מותב אחר של בית דין זה בתיק 1251626/1.

סוף דבר

א. הערעור על חיובה של באת כוח המערערת בהוצאות משפט מתקבל.

החלטת בית דין קמא הכלולה בפסק דינו מכ"א בתמוז התש"ף (13.7.2020) שחייבה את באת כוח המערערת, עו"ד רחל ממן, בהוצאות משפט בסך 1,500 ש"ח מבוטלת.

עותק מהחלטתי זו יומצא למרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות משפט.

ב. מזכירות בית הדין תקבע מועד לדיון בערעור על קביעת בית דין קמא כי הצדדים יתגרשו עוד קודם לדיון בשאלת חיוב המשיב בכתובתה של המערערת.

ג. ערעורה של המערערת, באותו דיון, אף על ההחלטה העקרונית בדבר חיובה בקבלת גט יישמע בכפוף להפקדת 1,000 ש"ח כערובה להוצאות המשפט אם ייקבע בסופו של הליך כי ערעור זה הוא ערעור סרק ותיפסקנה הוצאות משפט בשל כך.

ד. החלטה זו מותרת בפרסום בכפוף להשמטת פרטיהם המזהים של הצדדים.

ניתן ביום ט"ו באלול התש"ף (4.9.2020).

הרב יעקב זמיר

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה